

Motion till riksdagen

1988/89:Sf315

av Karin Israelsson m.fl. (c)

Försäkringskassans verksamhet

Socialförsäkringssystemet har under de senaste åren genomgått stora förändringar som medfört betydande påfrestningar för försäkringskassorna.

Arbetsuppgifter

Timsjukpenningreformen, nya regler för föräldraförsäkringen, efterlevandereformen och borttagande av friåret i sjukvården för pensionärer har medfört ett utökat behov av vidareutbildning av personalen. Detta har skett under en alltmera påtaglig press för personalen som redan dignat under en ständigt ökande arbetsbelastning.

Genom den enorma ökningen av antalet arbetsskadefall har försäkringskassans personal inte klarat av att hålla balanserna nere. Detta har ytterligare försvårat och försämrat personalens arbetsituation.

Sedan 1982 har, på grund av de besparingstvång som lades på verksamheten, dessutom reduceringar av personal skett.

Kostnadsutvecklingen

Sjukförsäkringen

Kostnaderna för sjukförsäkringen ökade kraftigt under 1988 bland annat som följd av ändrade ersättningsregler för korta sjukfall. Under 1987 betalades ut ersättning motsvarande 23,1 dagar per försäkrad. Det innebär en ökning med 4,7 dagar från 1983 när antalet sjukdagar låg på en låg nivå. Varje ökning av sjuktalet med en dag ökar sjukpenningkostnaderna med 1 000 milj kronor per år. Genom att nedbringa dessa kostnader finns ett ökat utrymme för åtgärder som gagnar sjukförsäkringssystemet.

Kostnaderna för sjukförsäkringen beräknas för år 1989 uppgå till 50 983 milj. kr. Av detta utgör 32 787 milj. kr sjukpenningersättning. Sjukförsäkringen finansieras till 15 procent av statsbidrag och till 85 procent av socialavgifter från arbetsgivare och egenföretagare. Avgiften till sjukförsäkringen utgör fr.o.m. år 1988 10,1 % av lönesumman för arbetsgivare och 9,6% för egenföretagare.

Andelen långa sjukfall står för 45 % av sjukdagarna, de korta sjukfallen svarar för 17 %. En ökad satsning på rehabilitering i vården innebär klara vinster i sjukförsäkringen.

Kostnaderna för arbetskadorna har ökat på ett mycket oroande sätt. År 1984 var antalet ärenden som skulle prövas hos försäkringskassorna drygt 54 000. 1988 beräknas motsvarande antal ärenden vara drygt det dubbla. Försäkringens kostnader har under samma period ökat från 1 600 milj. kr till beräknade 7 000 milj. kr. Inte minst har kostnaden för livräntor ökat. För närvarande tillkommer ca 1 000 nya livräntetagare varje månad. Detta innebär att arbetsskadefondens resurser är tömda och den 30 juni 1988 var underskottet 7 487 milj. kr.

Försäkringskassans roll

Många av de förut naturliga arbetsmomenten för personalen vid försäkringskassorna får inte utrymme på grund av den ökade arbetsbelastningen. Således förekommer inte — med några få undantag — kontroller i den sjukes hem. Det finns kassor som inte följer upp de korta, upprepade sjukskrivningarna, med att begära läkarintyg, det finns allt för många kassor som inte klarar av att i rimlig tid betala ut de ersättningar som allmänheten är berättigad till. Servicen har sålunda avsevärt försämrats. Rehabiliterande insatser blir även lidande när personalsituationen är som den är idag.

Timsjukpenningreformen har även medfört att man inte klarar av att beräkna den ersättning som skall utgå på ett korrekt sätt. Vid vissa kassor har man vid kontroller kunnat visa att tre av fyra beräkningar var felaktiga. Detta medför ökade kostnader.

Det finns alltså många åtgärder som behöver vidtas för att förbättra situationen vid försäkringskassorna. Den utökning av personalen som äskades inför årets budget har inte tillfredsställts. Det innebär att även under kommande budgetår kommer situationen i stort sett bli densamma, med ökade väntetider och ökad belastning på personalen.

Centerpartiet anser det vara rimligt att varje kassa får frihet att anställa den personal som krävs för att utföra de arbetsuppgifter staten har ålagt dem att utföra. Kostnaderna för detta får belasta det statsbidrag som utgår för att täcka kostnaderna för sjukpenning men kommer i realiteten ej att belasta detta konto. Det är möjligt att göra besparingar i försäkringssystemet med att utföra de arbetsuppgifter som lagen ålägger försäkringen när det gäller kontroll och tidiga insatser för att förhindra långvariga sjukskrivningar, men även kontrollera och stödja den ofta korttidssjukskrivne. Genom att aktivera de rehabiliterande insatserna bör antalet sjukdagar kunna minskas. Om man exempelvis minskar med 2 sjukdagar sparas 2 000 milj. kr. 15 % av detta utgör statsbidrag och dessa pengar räcker till att fylla det personalbehov som föreligger.

Denna personal behöver försäkringskassan under ett stort antal år framöver, med tanke på de stora reformer som beslutats av riksdagen.

Centerpartiet säger därför ja till det av riks-försäkringsverket begärda anslaget till nyanställning av personal inom försäkringskassan. Ökade resurser vid kassorna minskar kostnaden för försäkringar och förbättrar servicen till allmänheten.

Centern vill ytterligare slå vakt om lokalkontoren. Inte bara de s.k. glesbygdskontoren bör finnas kvar, det finns även anledning att behålla andra lokalkontor för att ge närhet till den service befolkningen skall ha. Det har visat sig synnerligen värdefullt att ex. vis kunna handlägga arbetsskadeärenden i den arbetsskadades hemort. Den lokala kännedomen ger många fördelar. Genom att reducera handläggningstiden för arbetsskadeärenden vinner den skadade många fördelar. Besked är viktigt för att fatta beslut om fortsatt arbete och varje månad av väntan är till skada.

Genom en aktiv samverkan mellan sjukvård, arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa kan man skynda på rehabiliteringsärenden. Detta är betydligt enklare att genomföra vid de mindre kassorna där det finns god personkännedom och lättare att nå beslutsfattare. Detta är till stor fördel för alla parter.

Centerpartiet säger därför nej till ytterligare indragningar av lokalkontor.

FAS-90-projektet

För att rätt kunna bedriva en bra verksamhet krävs att försäkringskassan förfogar över ett bra ADB-system. Vi anser att FAS-90-projektet med det snaraste bör genomföras för att underlätta det dagliga arbetet ute på kassorna. Centern anser det värdefullt att lokalkontorens uppgifter, lagrade i datorerna, ej kan delges andra kontor. Det är viktigt att behålla småskaligheten i dataverksamheten. Den enskilde måste ovillkorligen behålla sitt integritets- och sekretesskydd även när personuppgifter införes i ett datasystem.

Förebygg arbetsskador

Arbetsskadorna har visat sig öka i ett antal som inte var förutsebart. Centern fick sitt motionskrav angående en analys av orsakerna tillgodosett av fjolårets riksdag. Tyvärr har regeringen inte ännu, trots löften om detta, presenterat någon form av analys.

Centerpartiet har i socialförsäkringsutskottet begärt en hearing rörande arbetsskadorna med hänsyn till försäkringen. Den kommer att hållas i mitten av februari.

Arbetsmiljön ger idag betydligt flera typer av skador än de som tidigare drabbade arbetstagare, även om många farliga moment eliminerats. Vissa typer av skador står mera än andra för det stora antalet arbetsskadeärenden. Dit hör belastnings- och förslitningsskador.

Inom vård- och omsorgsarbete förtidspensioneras många, likaså inom slakterinäringen. Men även i många till synes lätta arbetsuppgifter med ringa påfrestning påvisas stora skadefrekvenser. Ensidiga belastningar ger förvånansvärt ofta snabbt förslitningsskador. Olika arrangemang måste då tillskapas för att arbetet skall kunna bedrivas fortsättningsvis.

Det viktigaste är att förebygga arbetsskador. Genom aktiva åtgärder ute på arbetsplatsen och genom att individen också tar ett ansvar för sin övriga livsföring kommer en del av skadorna att kunna minimeras.

Arbetskadeförsäkringens utformning har även medfört att antalet skador som numera hänförs till arbetslivet har ökat. Centern vill dock inte innan analysen av arbetskadorna presenterats föreslå åtgärder för att komma tillrätta med problemen. Klart är dock att de kraftigt ökade kostnaderna som arbetskadorna och de ökade sjuktalen medför, innebär att åtgärder måste vidtas för att hejda ökningarna.

Förslag

Centern kräver att regeringen snarast presenterar sin analys rörande orsakerna till det ökande antalet arbetsskador, samt presenterar förslag för att komma tillrätta med det ökade antalet arbetsskador.

För att hejda kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen föreslår centerpartiet som en första åtgärd att införa arbetsgivarinträde för de första 14 sjukdagarna. Detta medför minskade kostnader för arbetsgivaren, genom att arbetsgivaravgiften då kan sänkas.

Det medför även att arbetsgivaren mera direkt ser vilka kostnader sjukskrivningarna innebär för företaget. Detta medför ökat ansvar för arbetsmiljön, vilket minskar risken för sjukskrivning.

Centerpartiet anser även att de ökade kostnader det innebär för att tillgodose försäkringskassans personalbehov skall täckas genom de minskade utgifter som en minskning av sjuktalet innebär.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försäkringskassornas rätt att fritt disponera över sina resurser och möjligheter att anställa personal i försäkringskassan,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande arbetsgivarinträde i sjukförsäkringen under de 14 första sjukdagarna,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nedläggningar av lokalkontor,
4. att riksdagen hos regeringen begär en analys av orsakerna till de ökade arbetskadorna samt förslag att komma tillrätta med de ökade kostnaderna.

Stockholm den 23 januari 1989

Mot. 1988/89
Sf315

Karin Israelsson (c)

Ulla Tillander (c)

Rune Backlund (c)

Roland Larsson (c)

Kersti Johansson (c)

Rosa Östh (c)

Göran Engström (c)

Marianne Jönsson (c)